

STRUNOVÉ NÁSTROJE I.

Pracovný list č. 3

Zahrajte si hru: Na spoločnej vlně a spomeňte si na uspávanku *Spi, dieťaťatko, spiže*.

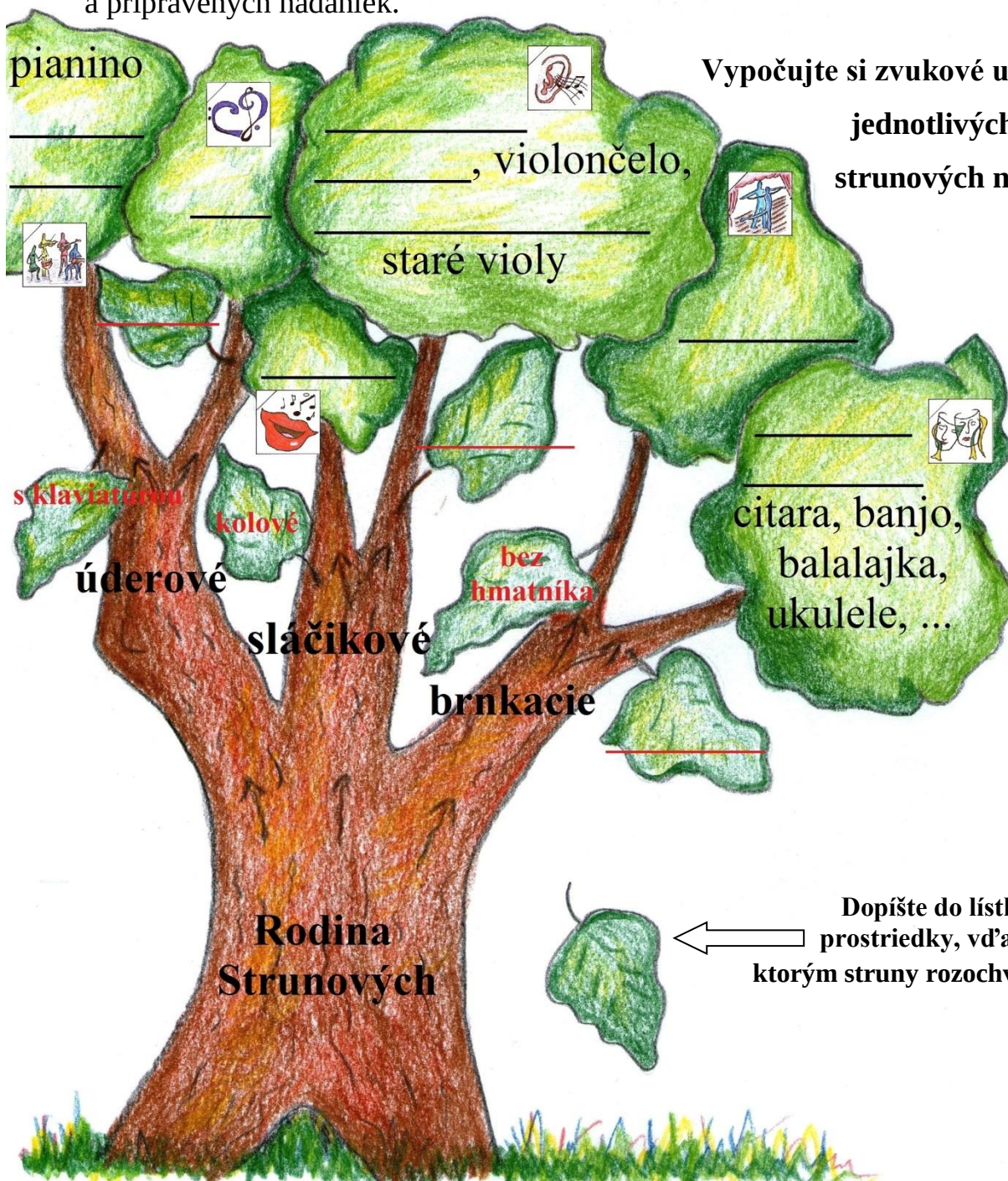
1. Spi, die-ťat-ko, spi-že, mam-ka va -rí sli - že, sy-ro-vé, ma-ko-vé, per-ky lek-vá -ro -vé.
2. Spi, die-ťat-ko, spi-že, aspoň je-den sní-ček, kú-pi ti, ma-mič-ka v mes-te me-dov-ní-ček.

Zistili sme: Tóny vznikajú rozochvením struny, ktorá je napätá – natiahnutá medzi dvoma pevnými bodmi.

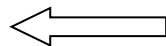
Viete, čo je rodokmeň alebo rodostrom? Pozrite si rodokmeň rodiny Strunových nástrojov. Začleňte členov rodiny do rodostromu pomocou hracej kocky a pripravených hádaniek.

Vypočujte si zvukové ukážky

jednotlivých hudobných
strunových nástrojov.

Dopíšte do lístkov
prostriedky, vďaka
ktorým struny rozochvievame.

1.1 Metodické pokyny k pracovnému listu č. 3

1.1.1 Téma: Strunové nástroje I.

Cieľ: Poznať strunové nástroje.

Medzipredmetové vzťahy: fyzika (akustika).

Špecifické ciele:

- Kognitívny:
 - poznať klasifikáciu strunových nástrojov,
 - rozumieť princípu tvorenia zvuku na strunových nástrojoch,
- Socioafektívny:
 - vnímať zodpovednosť svojej funkcie pri hre,
- Psychomotorický:
 - prirodzene spájať rytmizáciu skladby brnkáním s vokálnou intonáciou a pohybom tela.

Metódy a formy práce: Metóda uvedomelej vokálnej intonácie a rytmizácie, dialogická metóda (rozhovor), metóda príkladu, demonštračná napodobňovanie, hodnotenie, priradovanie.

Pomôcky: pracovný list, pero, hracia kocka, hádanky, gumička na navliekanie, interaktívna tabuľa

Kompetencie: formovať vnímavých poslucháčov.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti žiaka:

- poznať uspávanku Spi, dieťaťatko, spiže,
- schopnosť spolupracovať vo vymedzených rolách v hre,
- zvládnuť komplementárne činnosti (spev, rytmizáciu a pohyb),
- vnímať pravidelné tempo a rytmus,
- vedieť sa uvoľniť prostredníctvom jemného pohybu tela,
- dokázať svoje tvrdenia podloženými dôkazmi a tvrdeniami,
- porozumieť fyzikálnym a akustickým javom vibrácií strún na hre s gumičkou,
- poznať princíp rozkonárenia rodokmeňa,
- aplikovať logické myslenie pri hádankách,
- schopnosť zapamätať si farbu konkrétneho nástroja s jeho vzhľadom.

Rozvíjame:

- analytické a syntetické myslenie – rozloženie celku (skupiny strunových nástrojov) na jednotlivé časti a naopak,
- logické spájanie faktov,
- socializáciu žiaka v skupine,
- akceptáciu a rešpektovanie inonárodnej kultúry,
- hudobnú percepciu,
- rytmické cítenie,
- zmysel pre tempo a včasný nástup rytmizácie,
- vnímanie vibrovania „strún“ – gumičky,
- pohybové vyjadrovanie,
- hravosť, rečovú kultúru.

Motivácia:

V úvode hodiny si zopakujeme rozdelenie hudobných nástrojov, o ktorých sme sa rozprávali na predošlých hodinách.

Na úvod hodiny je pripravená hra *Na jednej vlne*.

Postavíme sa do kruhu, ktorý bude spájať tenká gumička

na navliekanie. Napätú gumičku musia držať obe ruky hráčov, medzi palcom a ukazovákom – medzi pevnými bodmi. Výnimku bude tvoriť 6

zvolených hráčov, ktorí budú rozdelení podľa farieb v pripravenej notovej

ukážke. Jednou rukou budú držať gumičku, druhou rukou ukazovákom vybrnkajú svoju časť skladby. Každý hráč zahrá len svoju časť, teda, keď zahrá červený hráč časť svojho úseku, hneď za ním nasleduje modrý hráč, za ním zelený a tak ďalej. Musia si však dať pozor na správny nástup, nezrýchľovať ani nespomaľovať pieseň:

● Červený hráč: **Spi, dieťaťko, spiže,**

● Modrý hráč: **mamka varí slíže,**

● Zelený hráč: **syrové,**

● Žltý hráč: **makové,**

● Fialový hráč: **perky lekvá-**

● Čierny hráč: **-rové.**

Pri pomalom tempe a najmä počas trvania štvrtových nôt by si mali žiaci uvedomiť vibráciu napnutej gumičky a správne by sa mali cítiť ako „na jednej vlne“. Máme na mysli fyzikálnu vlnu, preto by im práve na hre bolo vhodné vysvetliť, že na podobnom princípe fungujú aj strunové nástroje, keďže tóny vznikajú rozochvením struny, ktorá je napätá – natiahnutá medzi dvoma pevnými bodmi.

Obmeny hry:

- prvýkrát si ju zaspievať bez brnkania strún (pre overenie, prípadne zopakovanie piesne),
- druhýkrát si zaspievať prvú strofu v brumende s brkaním na „strunu“,
- tretíkrát si zaspievať celú pieseň v brumende s brkaním a jemným kývaním tela z ľavej strany na pravú a naopak,
- prvú strofu môžu zabrnkáť prvá šestica hráčov, druhú strofu ich vymení iná šestica, aby sa mohli vystriedať všetci.

Pokyny a charakteristika úloh:

*Viete, čo je rodokmeň alebo rodostrom? Pozrite si **rodokmeň rodiny Strunových nástrojov**. Začleňte členov rodiny do rodostromu pomocou hracej kocky a pripravených hádaniek.*

Pred vykonaním úlohy je vhodné porozprávať sa so žiakmi, či už niekedy počuli, alebo videli rodostrom alebo rodokmeň.

Aká je jeho funkcia, načo nám slúži. Dospieť by sme mali k jednému z tvrdení, že je v ňom lepší prehľad, kto ku komu patrí. Podobný prehľad nám ponúka aj rodokmeň strunových nástrojov v pracovnom liste. Avšak, kto ku komu patrí – to už žiaci musia zistiť sami za pomoci hádaniek.¹

¹ Hádanky sú pripravené v prílohe. Odporúčame ich vytlačiť na tvrdý papier/výkres.

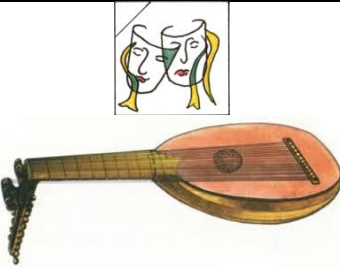

Po uhádnutí hudobného nástroja si ho odporúčame aj vypočuť a pozrieť na youtube.com.

Hádanky:

Žiakov môžeme rozdeliť do skupín, do dvojíc alebo budú pracovať samostatne (záleží od počtu žiakov v triede). Skupina, alebo jednotlivec hodia hracou kockou, a podľa obrázka, aký im padne, dostanú hádanku. Ak k danému obrázku je viacero hádaniek (napríklad ucho), vyberú si jednu. V korunách stromu je aj samotné logo, preto sa nemusia obávať, kam nástroj zapísať. Najprv treba vyriešiť jednu hádanku, aby ju vnímali aj ostatní žiaci. Až po vylúštení jednej hádanky sa môže hádzať opäť kockou a riešiť iná hádanka. Znovu je dôležité, aby vnímali všetci žiaci a aby neboli sústredení len na vlastnú úlohu.

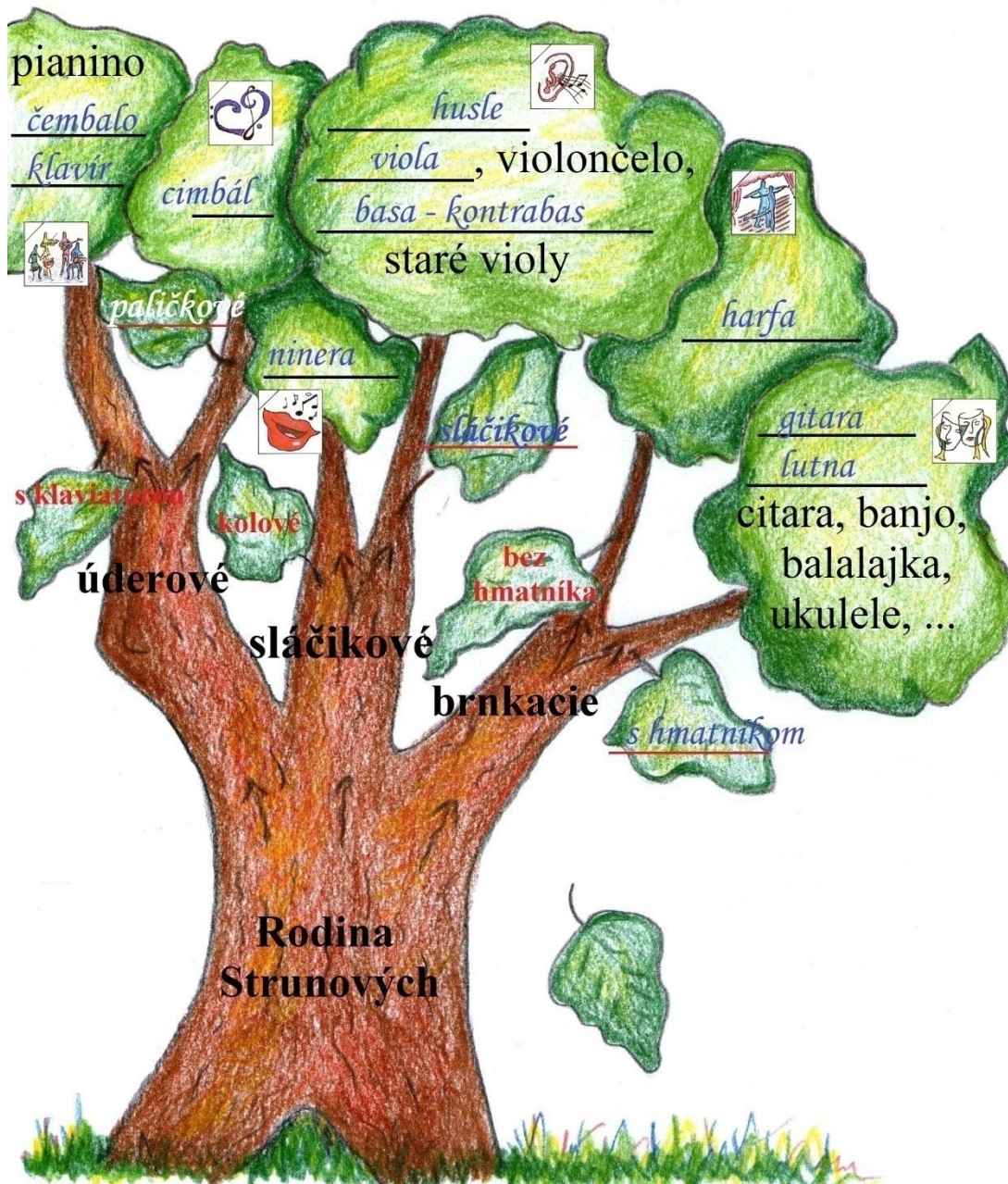
Odpovede na hádanky:

 Ladné pliecka, ladné boky, hrdlo labute, tenký sláčik rozozvučí struny napnuté. Struna spieva, struna píska ako v lese vták, pieseň letí do ďaleka hore pod oblak. Zlaté ????? javorové, hrajte piesne stále nové. (husle)	 Bručí ktosi v kúte kdesi. Čo to deti je? Má to jednu stračiu nôžku, brucho medvedie. V bruchu skučí, v uchu hučí, poskakuje slák! Víchór duje, koncertuje chladný severák. Do skoku nám dudri, ???? mladá chasa zabáva sa. (basa-kontrabas)	 V horách vyrastené, doma vychované veselá tá dedina, kde skáče kôň na barana. ????? (Môžu byť husle aj kontrabas, alebo všetky drevené sláčikové strunové nástroje)
 Nemám hrdlo, nechcem slák, nerozzvučím sa len tak. Kolieskom toč rukou pravou , klapky stláčaj zase ľavou. Potom už tón zaznieva a volám sa ?????? (nintera)	 (lutna)	 Najkrajšie hrá pri táborovom ohníku kde sa netreba ponáhľať do šíku pomaly striedajú sa akordy nežné bez túžby byť prvý, ako vločky snežné Verše často krívajú, no s pomocou ??? (gitary) dá sa skladať mesiace, aj od leta do jari na šiestich strunách povie mnoho túžieb, snov, ktoré človek nepovie, človek bez vlastných slov.
 Nemám pražce, ani hmatník netreba mi ani sláčik. Strún mám veľa, aj pedály, zníeť tak nežne, to ma baví. Sadni ku mne, objím ma, a prstami pohlad' ma,	 Čierna, biela, prsty strieda. Rýchlo, aj pomaly, aby tóny nestáli	 Sadaj ku mne, z chuti hraj, sem-tam aj pedál stláčaj. Zober si dve paličky, na konci sú vatičky. Moje struny nimi pohlad' na ľudovku sa už navnad'.

len daj voľno malíčku. Zahráme si pesničku. (Harfa)	(klavír) (čembalo)	Zábava, ples a či bál, už vám hrávam JA! (cimbál)
---	---	---

Nakoniec je potrebné do lístkov dopísať prostriedky, vďaka ktorým môžeme rozozvučať struny.

Konečná podoba rodostromu²:

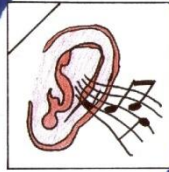
² Strunové nástroje sú rozdelené podľa klasifikácie Antonína Modra: Hudební nástroje.

Vyhodnotenie, záver hodiny:

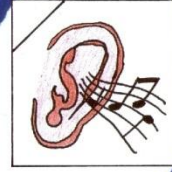
Rozdelenie strunových nástrojov môže pôsobiť pre žiakov chaoticky, preto je potrebné v závere hodiny upevniť klasifikáciu nástrojov, čo bude zároveň spätnou väzbou pre vyučujúceho.

Ladné pliečka, ladné boky,
hrdlo labute, tenký sláčik
rozožvučí struny napnuté.
Struna spieva, struna píska ako
v lese vták, pieseň letí do
ďaleka hore pod oblak. Zlaté
???? javorové, hrajte
piesne stále nové.

Bručí ktosi v kúte kdesi.
Čo to deti je? Má to jednu
strašiu nôžku, brucho medvedie.
V bruchu skučí, v uchu hučí,
poskakuje slák! Vichor duje,
koncertuje chladný severák.
Do skoku nám dudrí, ????
mladá chasa zabáva sa.

V horách vyrastené,
doma vychované
veselá tá dedina,
kde skáče kôň na barana.

?????

Nemám hrdlo, nechcem slák,
nerozvučím sa len tak.
Kolieskom toč rukou pravou,
klapky stláčaj zase ľavou.
Potom už tón zaznieva
a volám sa ??????

Najkrajšie hrá pri táborovom
ohníku, kde sa netreba ponáhľať
do šiku, pomaly strídajú sa akordy
nežné, bez túžby byť prvý, ako vločky
snežné.

Verše často krivajú, no s pomocou
?????, dá sa skladať mesiace, aj o
leta do jari, na šiestich strunách
povie mnoho túžieb, snov,
ktoré človek nepovie,
človek bez

vlastných slov.

Nemám pražce, ani hmatník
ne treba mi ani sláčik.
Strún mám veľa, aj pedály,
znieť tak nežne, to ma baví.
Sadni ku mne, objím ma,
a prstami pohlad' ma,
len daj voľno maličku.
Zahráme si pesničku.

Čierna, biela, prsty strieda.
Rýchlo, aj pomaly, aby tóny
nestáli.

Spevák spieva hlboko, ten hlas sa
volá ??? Aj nástroj bručí ako
maco, je to ?????????

Čierny nástroj drevený,
klapky striebřisté, meno ste
už uhádli, viem to isto-iste.

????????

Sadať ku mne, z chuti hraj,
sem-tam aj pedál stláčaj.
Zober si dve paličky,
na konci sú vatičky.
Moje struny nimi pohlad'
na ľudovku sa už navnad'.
Zábava, ples a či bál,
už vám hrávam JA! ?????

Dlhé drevko s dierčkami,
na lúke si sedím.
Zľahka fúknem a s prstami
z pesničky sa teším.

???????

Dotkneš sa toho, cengá to,
a predsa to nie je zvonček.

????????

Do napnutej bielej kože
guľa udiera, blýska sa a
hromy bijú v lete z večera.

?????

Trúbi jeleň v hlbke lesa,
trúbi do ticha. (???? ??)
zas ľudí tóny z trúbky,
z kalicha. Tóny tiahne, tóny
žiaľne ako ozvena, hora
mlčí, hora hučí,
hora zelená..

K ústam si dal, je to
k smiechu, lesklé čudo,
celé z plechu. Zahral na
tom čude ľubke, na tej
svojej krásnej ?????

Z mäsa vzaté
a rožkaté, za živa si
poskakuje a po smrti
muzikuje.

?????

Vyladené drevka pohladia
paličky. Ruky skáču hore-dole,
už počujem pesničky.
Ostrý, krátky zaznie tón,
už mi spieva ?????